

ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГЕОДЕЗІЇ, ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ ТА КАДАСТРУ

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ

рівень вищої освіти	бакалавр
галузь знань	19 Архітектура та будівництво
Спеціальність	193 Геодезія та землеустрій
Освітньо-професійна програма	Геодезія та землеустрій

Силабус навчальної дисципліни «ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 19 Архітектура та будівництво, спеціальності 193 Геодезія та землеустрій, за освітньо-професійною програмою Геодезія та землеустрій.

Розробник: Радзій В.Ф., к.географ.н., доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри геодезії, землевпорядкування та кадастру

протокол № 1 від 27.08.2020 р.

Завідувач кафедри:

проф. Уль А.В.

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 19 Архітектура та будівництво Спеціальність: 193 Геодезія та землеустрій перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Вибіркова
180 год. 6 кредити		Рік навчання – 3
ІНДЗ: немає		Семестр – 6
		Лекції – 28 год.
		Семінарські – 28 год.
		Самостійна робота – 106 год.
		Консультації – 18 год.
Мова навчання	українська	
	Форма контролю: залік	

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Радзій Володимир Феоділович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри геодезії, землевпорядкування та кадастру
Профайл	https://wiki.eenu.edu.ua/wiki/%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D0%B7%D1%96%D0%B9_%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80_%D0%A4%D0%B5%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87
Телефон	+380955227285
e-mail	radzij@vnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожне середу 15.00-16.20, аудиторія К-205

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу

Дисципліна «Земельні ресурси» належить до переліку вибіркового навчального циклу професійної підготовки фахівця першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 193 - Геодезія та землеустрій галузі знань 19 - Архітектура та будівництво бакалавра освітньо-професійної програми «Геодезія та землеустрій».

Навчальна дисципліна «Земельні ресурси» є важливим в циклі наук про Землю, оскільки дозволяє поглибити знання студентів про поширення ґрунтів на території України та набути нових знань про земельні ресурси. Під час опанування дисципліни буде вивчатись поняття, які стосуються земельних ресурсів та землеустрою, а також географію земельного фонду України, особливості використання і охорони земельних та інших природних ресурсів, які тісно пов'язані із землею; навчитися здійснювати облік земельних фондів, їх оцінку, охорону від ерозії, забруднення та інших несприятливих процесів. У навчальному курсі студенти вивчають класифікаційні одиниці земельних угідь та видів економічної діяльності, правові аспекти передачі землі у власність та користування, нормативні положення грошової оцінки, відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва. Тому, отримані знання є основою для підготовки фахівців землевпорядників.

Пререквізити – засвоєння навчальної дисципліни «Земельні ресурси» передбачає інтеграцію знань, умінь і навичок з дисциплін першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: історія та культура України, охорона праці в галузі, геологія і геоморфологія, ґрунтознавство з основами географії ґрунтів; предметів циклу професійної підготовки: геодезія, основи землевпорядкування та кадастру тощо.

Постреквізити - дисципліни, які будуть використовувати результати вивчення навчальної дисципліни «Земельні ресурси»: землевпорядне проектування, тематична картографія, кадастр населених пунктів, оцінка об'єктів нерухомості, ландшафтні основи землеустрою, генеральне планування населених пунктів.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Земельні ресурси» є набуття студентами необхідних теоретичних знань та практичних навичок про земельні ресурси України, розкриття сутності ґрунту як головної складової земельних ресурсів; вивчення видів й чинників виникнення деградаційних процесів та з'ясування проблем використання земельних ресурсів і їх збереження, ознайомлення із значенням земельних ресурсів у житті людини та їхнім місцем у структурі природно-ресурсного потенціалу України, вивчення класифікаційних одиниць земельного фонду та їхніх діагностичних ознак, структури земельних ресурсів України,

Основними завданнями вивчення дисципліни «Земельні ресурси» є: набуття теоретичних знань про значення земельних ресурсів у житті людини та функціонуванні біосфери, їхні екологічні функції; вивчення класифікаційних одиниць земельного фонду та їхніх діагностичних ознак; ознайомлення із структурою земельного фонду та його географією; ознайомлення із структурою та географією осушених і зрошуваних земель України; вивчення теоретичних і правових засад ринку землі в Україні; ознайомлення із правовими засадами та напрямками охорони земельних ресурсів; вивчення основних положень землекористування в населених пунктах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- значення земельних ресурсів у житті людини та функціонуванні біосфери;
- структуру світових земельних ресурсів і особливості сучасного землекористування;
- структуру земельних ресурсів України та особливості територіального розподілу;
- категорії земельного фонду України за основним цільовим призначенням;
- діагностичні ознаки категорій земельних угідь та видів економічної діяльності;
- структуру та напрями використання меліорованих земель;
- правові аспекти ринку землі в Україні;
- переважаючі напрями охорони земельних ресурсів.

вміти:

- - діагностувати категорії земельних угідь та видів економічної діяльності;
- - аналізувати стан землекористування в межах адміністративно-територіальних утворень;
- - встановлювати особливості розподілу земельного фонду за категоріями землевласників, землекористувачів;
- - розробляти заходи охорони земельних ресурсів;
- - встановлювати переважаючі напрями використання земельних угідь громадянами.

Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності:

загальні компетентності:

- здатність до узагальнення, аналізу, сприйняття інформації, постановки мети і вибору шляхів її досягнення, оволодіння культурою мислення (ЗК-1);

- здатність до саморозвитку, підвищення власної кваліфікації і фахової майстерності (ЗК-5);
- володіння основними методами, способами і засобами отримання, зберігання, обробки інформації, наявність навичок роботи з комп'ютером як засобом управління інформацією (ЗК-9);

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- уміння використовувати нормативні правові документи у своїй діяльності (СК-1);
- здатність використовувати основні закони природничо-наукових дисциплін у професійній діяльності, застосовувати математичні методи і моделі у теоретичних та експериментальних дослідженнях (СК-2);
- здатність використовувати знання сучасних технологій проектних, кадастрових та інших робіт, що пов'язані з геодезією, землеустроєм та кадастрами (СК-4).
- здатність до виконання топографо-геодезичних, аерофотознімальних, фотограмметричних та гравіметричних робіт з метою забезпечення картографування території України в цілому або окремих її регіонів і ділянок (СК-6);
- здатність до виконання польових і камеральних геодезичних робіт зі створення, розвитку та реконструкції державних геодезичних, нівелірних, гравіметричних мереж і мереж спеціального призначення та знімачів місцевості для створення оригіналів топографічних планів і карт (СК-7);
- здатність до виконання спеціалізованих інженерно-геодезичних, аерофотознімальних і фотограмметричних робіт при вишукуванні, проектуванні, будівництві та експлуатації інженерних об'єктів різного призначення (включаючи об'єкти континентального шельфу, транспортної інфраструктури, нафто- і газовидобутку) (СК-9);
- здатність до виконання робіт щодо топографо-геодезичного забезпечення кадастру територій та землеустрою, створення оригіналів кадастрових карт і планів та інших графічних матеріалів (СК-10);
- уміння застосовувати засоби обчислювальної техніки для математичної обробки результатів польових геодезичних вимірювань, астрономічних спостережень, гравіметричних визначень, фотограмметричних вимірювань (СК-11);
- здатність до тестування, дослідження, повірки, юстування і експлуатації геодезичних, фотограмметричних та аерофотознімальних систем, приладів та інструментів (СК-12);
- готовність здійснювати контроль за отриманими геодезичними, супутниковими і фотограмметричними вимірами, а також матеріалами дистанційного зондування (СК-20);
- здатність до вивчення динаміки зміни поверхні Землі геодезичними методами і засобами дистанційного зондування (СК-25);

- здатність до створення тривимірних моделей фізичної поверхні Землі і значних інженерних споруд (СК-28).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Семинарські заняття	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю */ Бали
Змістовий модуль I. Сучасний стан використання земельних ресурсів						
Тема 1. Значення земельних ресурсів у житті людини та функціонуванні біосфери. Класифікація земельного фонду України.	13	2	2	8	1	ДС / 12
Тема 2. Історичні особливості формування земельної власності на території України. Етапи розвитку землекористування. Сучасний стан використання земельного фонду	15	2	2	10	1	ДС / 12
Тема 3. Земельні ресурси світу. Структура світового земельного фонду та особливості їх використання. Деградаційні процеси. Резерви світового землеробства.	15	4	2	8	1	ДС / 12
Тема 4. Земельні ресурси України: їхня структура та регіональні відмінності. Якісна оцінка та продуктивність земель. Вплив деградаційних процесів на стан земельних ресурсів.	18	4	2	10	2	ІРС / 12
Модульна контрольна робота №1						КР / 30
Разом за модулем I	61	12	8	36	5	
Змістовий модуль II. Структура земельних ресурсів та їх характеристика						
Тема 5. Земельні ресурси населених пунктів. Структура земельного фонду населених пунктів та напрями їх використання.	18	2	4	10	2	ІРС / 12
Тема 6. Розподіл земельного фонду України за землевласниками, землекористувачами. Категорії землекористувачів	18	2	4	10	2	ІРС / 12
Тема 7. Географія та структура зрошуваних земель в Україні	16	2	2	10	2	ІРС / 12
Тема 8.осушені землі України. Структура осушуваних земель.	16	2	2	10	2	ІРС / 12
Тема 9. Основні засади формування ринку землі в Україні: передумови, сучасний стан	16	2	2	10	2	ДС / 12
Тема 10. Сучасні підходи формування орендних відносин в Україні	15	2	2	10	1	ДС / 12
Тема 11. Заходи охорони земель та	20	4	4	10	2	ІРС / 12

збереження родючості ґрунтів. Рекультивация земель.						
Модульна контрольна робота №2						КР / 30
Разом за модулем 2	119	16	20	70	13	
Всього годин / Балів	180	28	28	106	18	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

Індивідуальних науково-дослідних завдань для самостійного опрацювання матеріалу дисципліни в поза аудиторний час не передбачено.

Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розробка проекту методами комп’ютерного проектування, розв’язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою комп’ютера – комп’ютерне тестування, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, семінарські заняття, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали;
- відвідування (або відпрацювання) усіх занять;
- наявність конспекту лекції чи самопідготовки;
- активна участь у практичних заняттях (відповіді на запитання, доповнення);
- вчасне виконання домашніх завдань з самостійної роботи;

- складання підсумкових тестів та практичних завдань за змістовним модулем;
- за наявності об'єктивних причин (напр.: хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- списування під час контрольних робіт і складання заліків, іспитів та інших контрольних форм перевірки заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів);
- мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Умови щодо дедлайнів та перескладання:

- роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів);
- перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (напр.: хвороба, участь у змаганнях, конференціях тощо) і оцінюється без зниження оцінки.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Рейтингову кількість балів здобувача формують бали, отримані за дві модульні контрольні роботи (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу в т.ч. і матеріал самостійно, виконали лабораторні роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді письмової роботи, завдання якої обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами.

Рейтинг з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання всіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 75 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Підсумкова оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання тестових та індивідуальних завдань.

Орієнтований перелік питань до модульного контролю та заліку

1. Види ринку землі в Україні.
2. Географія зрошуваних земель світу.
3. Деградаційні процеси на осушених землях та заходи покращення їхнього стану.
4. Деградаційні процеси, що поширюються на зрошуваних землях України.
5. Договір оренди землі та порядок надання її в оренду.
6. Екологічні проблеми сучасного землекористування в Україні.
7. Елементи обліку лісів та інших лісовкритих площ України.
8. Елементи права власності на земельну ділянку: володіння, користування, розпорядження.
9. Етапи та особливості проведення осушувальної меліорації в Україні.
10. Загальні положення та правові засади оренди землі в Україні.
11. Загальні положення та правові засади ринку землі в Україні.
12. Законодавство України у галузі охорони земель.
13. Заходи поліпшення еколого-меліоративного стану зрошуваних земель та підвищення їхньої родючості.
14. Земельна ділянка – як матеріальний об'єкт та об'єкт права.
15. Земельні угіддя – як основний елемент кількісного обліку земельних ресурсів.
16. Землі водного фонду України.
17. Землі житлової та громадської забудови.
18. Землі історико-культурного призначення.
19. Землі лісового фонду України.
20. Землі оздоровчого призначення.
21. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення.
22. Землі природно-заповідного фонду України.
23. Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.
24. Землі рекреаційного призначення.
25. Землі сільськогосподарського призначення.
26. Зміни у розподілі земель України за землевласниками, землекористувачами.
27. Значення земельних ресурсів у житті людського суспільства.
28. Історичні етапи формування земельної власності на території України.
29. Категорії земель України за основним цільовим призначенням.

30. Класифікаційні одиниці заболочених земель та земель підводами.
31. Класифікаційні одиниці обліку забудованих земель України.
32. Об'єкти та суб'єкти ринку землі в Україні.
33. Обмеження права власності на земельну ділянку.
34. Основні екологічні функції земельних ресурсів.
35. Основні напрямки охорони земель в Україні.
36. Особливості земельних ресурсів як основного засобу виробництва у сільському господарстві.
37. Підстави набуття права власності на землю громадянами України.
38. Порядок купівлі продажу землі на конкурентних засадах.
39. Потенціальні можливості використання земельних ресурсів світу.
40. Права та обов'язки орендодавця та орендаря.
41. Право спільної власності на землю та його види.
42. Принципи державної політики у сфері охорони земель.
43. Причини, що зумовлюють необхідність освоєння нових земель у світі.
44. Прогнозні оцінки розширення площ ріллі у світі.
45. Резерви світового землеробства та їхній розподіл за частинами світу.
46. Розподіл земельного фонду України за землевласниками, землекористувачами.
47. Сільськогосподарські угіддя та їхні складові частини.
48. Структура земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення.
49. Структура земельних ресурсів України.
50. Структура і географія забудованих земель України.
51. Структура і географія земель природно-заповідного фонду України.
52. Структура і географія лісів та інших лісовкритих площ України.
53. Структура і географія осушених земель України.
54. Структура і географія сільськогосподарських земель України.
55. Структура порушень земельного законодавства України.
56. Структура світових земельних ресурсів.
57. Структура та географія зрошуваних земель України.
58. Структура та географія осушених земель України.
59. Сучасний етап формування права власності на землю.
60. Сучасний стан оренди землі в Україні.
61. Сучасний стан ринку земель несільськогосподарського призначення в Україні.

62. Сучасний стан розподілу земель України за формами власності на землю.
63. Таксономічні одиниці класифікації земельного фонду України.
64. Фактори, які обумовлюють регіональні особливості продажу земельних ділянок.
65. Функції земельних ресурсів у різних галузях виробництва.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна література

1. Бриндзя З.Ф. Еколого-економічні проблеми використання земельних ресурсів Західного регіону України. – Тернопіль: Збруч, 1996. – 186 с.
2. Горлачук В.В. Розвиток землекористування в Україні. – К.: Довіра, 1999. – 254 с.
3. Забалуєв В.О., Дегтярьов В.В. (ред.) Охорона ґрунтів і відтворення їх родючості Навчальний посібник / [Забалуєв В. О., Балаєв А. Д., Тараріко О. Г., Тихоненко Д. Г., Дегтярьов В. В., Тонха О. Л., Піковська О. В., Гавва Д. В., Жернова О. С., Козлова О. І.]. – Вид. 2-ге (змін. І доповн.) / за ред. д-рів с.-г. н., проф. В. О. Забалуєва та В. В. Дегтярьова. – Харків: Стиль-издат, 2017. – 348 с.
4. Земельні ресурси України //В.В. Медведєв, Т.М. Лактіонова. – К.: Аграрна наука, 1998. – 150 с.
5. Козловський Б.І. Наукові основи моніторингу осушених земель. – Львів: Місіонер, 1995. – 189 с.
6. Лойко П.Ф. Земельный потенциал мира и России: пути 3 глобализации его использования в XXI веке. – М.: Федеральный кадастровый центр «Земля», 2000. – 342 с.
7. Охорона ґрунтів : підручник для студ. аграрних закладів освіти III-IV рівнів акредитації / М.К. Шикуча, О.Ф. Гнатенко, Л.Р. Петренко, М.В. Капштик. 2-ге вид., випр. К. : Знання, 2004. 399с.

8. Паньків З. П. Землекористування в Карпатському регіоні України: теорія, історія та сучасний стан: монографія. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 348 с.
9. Паньків З.П. Еволюція землекористування в Україні: монографія – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 188 с.
10. Паньків З.П. Земельні ресурси: Навчальний посібник. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 272 с.
11. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – Ч. 1. – 270 с.; Ч. 2. – 285 с.
12. Рациональне використання та охорона земельних ресурсів: Навчальний посібник / С.І. Веремєєнко С. І., С.С. Трушева С. С. – Рівне: НУВГП, 2008. – 162 с.
13. Романова Е.П., Куракова Л.И., Ермаков Ю.Г. Природные ресурсы мира. – М.: Издательство МГУ, 1993. – 304 с.
14. Третяк А.М. Земельні ресурси України та їх використання / А.М.Третяк, Д.Ф.Бамбідра. – К.: ТОВ «ЦЗРУ» , 2003. 143 с
15. Третяк А.М. Управління земельними ресурсами та реєстрація землі в Україні. – К.:Довіра, 1998. – 224 с.
16. Третяк А.М., Бамбідра Д.І. Земельні ресурси України та їх використання. – К.: ТОВ «ЦЗРУ» , 2003. 143 с.

Допоміжна література:

17. Возняк Р.П., Ступень М.Г., Падляк І.М. Земельно-правовий процес: Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ-200», 2006. – 224 с.
18. Галушко В.Т., Білик Ю.Д., Даниленко А.С. Формування ринку землі в Україні. – К.: Урожай, 2006. – 280 с.
19. Гуцуляк Ю.Г. Управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки. – Чернівці: Прут, 2002. – 124 с.
20. Деякі Інституціональні аспекти земельних відносин в Україні: Стан та напрямки вдосконалення. /За ред. С.І. Дорогенцова. – Київ, 2002. – 134 с.
21. Добровольский Г.В., Никитин Е.Д. Функции почв в биосфере и экосистемах. – М.: Издательство МГУ, 1990. – 261 с.
22. Земельний кодекс України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://yuristonline.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/007.php>
23. Земельний кодекс України: Коментар. – Харків: ТОВ «Одісей», 2002. – 600 с.
24. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України. Науково-навчальний посібник. // За ред. Н.І. Титової. – Львів: ПАІС, 2005. – 368 с.
25. Лойко П.Ф. Земельный потенциал мира и России: пути глобализации его использования в XXI веке. – М.: Федеральный кадастровый центр «Земля», 2000. – 342 с.
26. Позняк С.П., Красеха Є.Н., Кіт М.Г. Картографування ґрунтового покриву / С.П. Позняк, Є.Н. Красеха, М.Г. Кіт. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені

Івана Франка, 2003. – 500 с.

27. Ромащенко М.І., Балюк С.А. Зрошення земель в Україні. Стан та шляхи його покращення. – К.: Світ, 2000. – 114 с.

28. Сохнич А.Я. Моніторинг земель: Підручник / А.Я.Сохнич, М.С.Богіра, Д.І.Солярчук, В.В.Горлачук, І.М.Песчанська (за ред. д.е.н. Сохнича А.Я). – Львів: «Компанія «Манускрипт», 2008. – 264 с

29. Теоретичні основи державного земельного кадастру: Навчальний посібник /За ред. М.Г. Ступеня. – Львів: Апріорі, 2003. – 341 с.

30. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: Теоретичні основи і територіальний землеустрій: навчальний посібник. – К: Вища освіта, 2006. – 528 с.

Інтернет-ресурси

31. www.rada.gov.ua
32. www.kmu.gov.ua
33. www.land.gov.ua
34. www.map.land.gov.ua
35. www.ngo.land.gov.ua